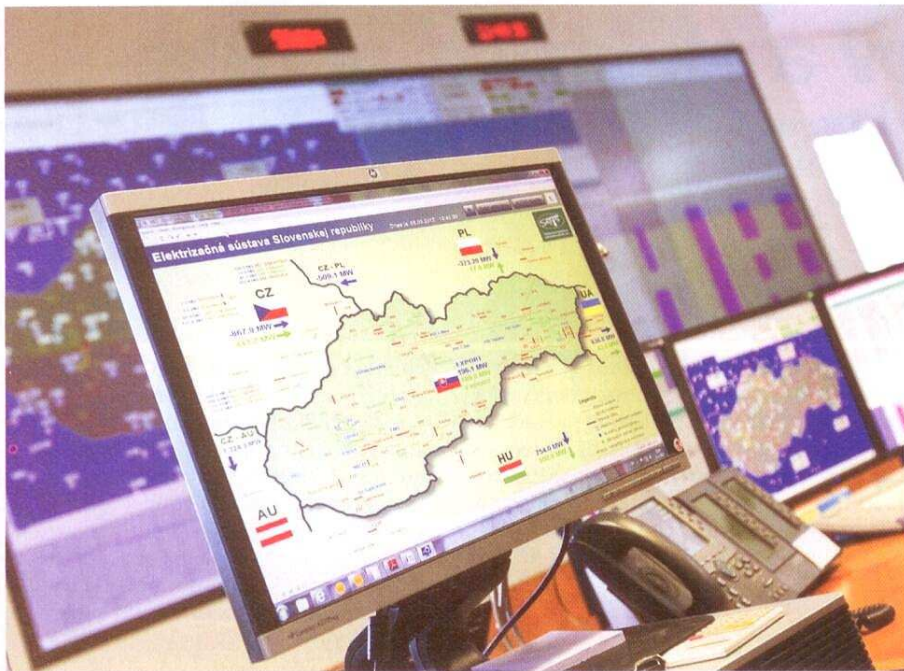

Market coupling

zákazníkom lacnejšiu elektrinu než konkurencia. Rizikom je, že nastať môže aj opačná situácia.

O fungovanie market couplingu SK-CZ-HU sa starajú príslušní organizátori krátkodobých trhov s elektrinou (OKTE, OTE a HUPX) v spolupráci s prevádzkovateľmi prenosových sústav (SEPS, ČEPS a MAVIR). Slovenská SEPS naďalej prideluje cezhraničné kapacity na dlhodobé báze aukčným spôsobom. Čo zostane voľné, vyhradí sa na potreby market couplingu.

Prepojený trh pomáha efektívnejšie riadiť tok elektriny cez cezhraničné profily. Tým, že obchodníci si ich už nemusia zaobstarávať osobitne bez väzby na konkrétny obchod, odpadáva riziko prepadnutia. Pokiaľ zostane voľná kapacita z market couplingu (po uzatvorení obchodov s dodaním elektriny v konkrétnu hodinu nasledujúceho dňa), dá sa použiť na vnútrodné obchody. Čiže na bilaterálny nákup/predaj elektriny na poslednú chvíľu - v rovnaký deň, ako dôjde k fyzickej dodávke.

Cenové zblíženie

Vďaka market couplingu sa stabilizovali a zblížili ceny elektriny na zúčastnených trhoch. Úvodné prepojenie Slovenska a Česka malo priaznivý vplyv najmä na slovenský trh, kde došlo k poklesu cien. „Opačne to bolo po pripojení Maďarska. Tam ceny významne klesli a u nás mierne vzrástli,“ približuje hovorca Západoslovenskej energetiky (ZSE) Ján Orlovský. Budapešť rozšírila slovensko-český market coupling od septembra 2012.

Obchodovanie prostredníctvom market couplingu generuje rovnakú cenu pre všet-

ky zúčastnené trhové oblasti. Až do momentu, kým sú k dispozícii voľné cezhraničné kapacity. „Cena denného trhu, ktorá sa na tejto platforme každodenne tvorí, je objektívna a transparentná, používaná v niektorých kontraktach ako cenová referencia,“ tvrdí hovorkyňa Stredoslovenskej energetiky (SSE) Jana Bolibruchová.

Market coupling okresal náklady dodávateľov na manažovanie portfólia elektriny, núka sa im komfortná možnosť minimalizácie vlastnej odchýlky. A čo z toho majú koncoví spotrebitelia? „Každé zníženie na konci dňa pocítia zákazníci,“ tvrdí J. Orlovský. Podľa hovorkyne Východoslovenskej energetiky Andrey Danihelovej môže obchodovanie prostredníctvom market couplingu prinášať určité výhody koncovým odberateľom v prípade, že ich zazmluvnené množstvo je sčasti fixované za výslednú cenu krátkodobého zúčtovacieho trhu.

Negatíva a riziká

Napriek nesporným prínosom si obchodníci nemajú market coupling len naružovo. Zástupcovia dodávateľov pridávajú aj zopár potenciálnych nevýhod. Negatívny vývoj na trhu zúčastnenej krajiny, neočakávané výkyvy v dopyte alebo ponuke po elektrine môžu ovplyvniť cenovú úroveň výsledných oblastných cien ostatných účastníkov.

Riziko so sebou nesie aj obmedzenie cezhraničných prenosov, ktoré vyústi do rozpojenia trhov (market decoupling). „Dôsledkom sú rozdielne výsledné ceny v hodinách na jednotlivých zúčtovacích trhoch. Toto môže byť spôsobené najmä výrobou elektriny z obnoviteľných zdrojov, ktorých produkcia je

ovplyvňovaná poveternostnými podmienkami,“ zdôrazňuje A. Danihelová. Občasné rozdelenia trhov varujú, musia sa preto spájať nielen obchodne, ale aj technicky. „Kritériom spojenia trhov je prenosová kapacita a tá je nie vždy dostatočná,“ konštatuje M. Ondko.

J. Bolibruchová zo SSE upozorňuje, že zjednodušenie cezhraničného obchodovania môže na trh prilákať v oveľa vyššej miere aj špekulatívny kapitál a zapríčiniť tak väčšiu volatilitu trhu. „To môže v určitých špecifických situáciách spôsobiť krach niektorých riskujúcich obchodníkov,“ dodáva zástupkyňa SSE.

Klopú Poliaci a Rumuni

Prepojenie slovenského, českého a maďarského trhu sa vníma ako významný krok k vytvoreniu jednotného európskeho trhu s elektrinou. Ambícia Bruselu dospieť k nemu do roku 2014 zostane pravdepodobne nenaplnená. Cieľom je integrovať národné trhy s elektrinou, ktoré EÚ zlúčila do niekoľkých regionálnych celkov, a posilniť tak bezpečnosť a dostupnosť dodávok. No nie všetky krajiny sa na takúto integráciu stihnú pripraviť vo vytýčenom termíne. Dôvodov je viacero, napríklad vlečúca sa liberalizácia niektorých trhov.

Zlodenie obchodu naprieč Európou komplikujú aj takzvané úzke hrdlá pri prenose elektriny. Známym prípadom sú veterné parky na severe Nemecka, z ktorých sa elektrina zvykne valiť smerom na juh krajiny okľukou cez okolité štáty. Dôvodom je, že Nemci majú nedostatočne rozvinutú vnútroštátnu rozvodnú sieť, čo pri prenodnom výkupe elektriny z vetra alebo slnka spôsobuje výkyvy v susedných sústavách. Investovať do vedení potrebuje aj Slovensko. Zvýšiť kapacitu si žiada najmä cezhraničné prepojenie do Maďarska, čo si vytýčila aj vláda vo svojom programe.

Market coupling v strednej Európe na rozdiel od bruselských ambícií napreduje pevným krokom, najnovšie sa k nemu chcú pridať Poliaci a Rumuni. „Cenové hladiny na týchto trhoch sú nižšie, tak by to mohlo priniesť zníženie ceny v celom market coupling regióne,“ nazdáva sa J. Orlovský. Regulačné authority, prevádzkovatelia prenosových sietí a organizátori dotknutých trhov diskutovali o rozšírení koncom januára. „Strany sa dohodli na spoločnom projekte, ktorý posúdi možné varianty a vyberie najvhodnejšiu a najefektívnejšiu formu integrácie trhov,“ uvádza sa v spoločnom vyhlásení.

V prípade Varšavy aj Bukurešti treba rozlúsknuť nejaký ten oriešok. Napríklad poľský trh s elektrinou je už prepojený so severnými krajinami. Otázka teda je, akú prioritu by mala ďalšia integrácia v stredoeurópskom priestore. Pri Rumunsku sa riešia aj technické detaily, ktoré súvisia s odlišným časovým pásmom.

